

adeo ut, si vera hæc essent, necesse foret, pridem ante Christum effluxisse hebdomadas, si harum initium sumatur a Cyro. Ex tanta igitur discordia recte

58. *Infertur* : Ex historicis antiquis præferendos esse hoc loco, qui propius ad S. Scripturam accedunt; tales vero sunt, qui a Cyro ad Alexandrum M. et reges et annos pauciores numerant; velut Herodotus, Ctesias, licet carpantur in aliis; item Trogius Pompeius, Justinus, recensentes reges duntaxat octo, cum multo minore quam historici cæteri annorum serie. Quod vero hi propius accedant ad Scripturam sacram, partim patebit ex Art. seq., partim constat ex Daniel. 10. v. 1.; ubi in anno Cyri tertio angelus revelavit Danieli reges Persiæ, Cyrum secuturos. *Ecce tres stabunt*, h. e. non erunt duntaxat tres exiguo tempore, quales fuere Cambyses vivo patri conregnans potius, quam regnans, teste Herodoto; Orophastus rex 9. mensium; Xerxes, qui potius foris bella gessit, quam regnaret, ejus filio Artaxerxe Longimano regnum moderante, ut ex Herodoto et Justino colligitur: sed *stabunt*, i. e. regnabunt longiore tempore; qui fuere *Darius Hystaspes*, *Artaxerxes Longimanus*, *Ochus*, adepto regno a Persis Artaxerxes, sive magnus bellator, a Græcis ob præstantem memoriam *Mnemon* vocatus. *Et quartus ditabitur opibus nimis* (Darius Codomannus) *et cum invaluerit divitiis, concitabit omnes adversus regnum Græciæ; surget vero rex fortis* (Alexander M.) *et dominabitur, etc.*

At vero, qui cum EUSEBIO ex Curtio ita reges multiplicant, non tantum *tres stantes*, sed plures, imo sex, contra prophetiam, statuere debent, ut exhibet series regum Persiæ juxta EUSEBIUM ex Curtio et Julio Africano; nimirum: *Cyrus ann. 30. Cambyses 8. Smerdes mensib. 9. Darius Hystaspes ann. 39. Xerxes I. 20. Artabanus mens. 8. Artaxerxes Longimanus ann. 40. Xerxes II. mens. 4. Sogdianus ann. 1. Darius Nothus 19. Artaxerxes Mnemon 40. Artaxerxes Ochus 23. Arsēs 4. Codomannus 6.*

59. *Prob. II.* Scopus angeli erat, Danielelem, ut huic solatium afferret, instruere de tempore adventus Messiae: atqui nihil præstitisset angelus, si hebdomadæ initium sumerent non ab edicto Cyri, sed alterius regis Danieli incogniti, de quo, quis esset, nihil dixerat angelus; proin nihil scire poterat Daniel: e contra recte instruxisset Danielelem angelus, atque ille verum habuisset solatium, si ab edicto Cyri numerandæ essent hebdomadæ; ergo. *Maj.* patet ex contextu prophetiæ; cum contestetur angelus: *Egressus sum, ut docerem te.... Veni, ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es; ergo animadvertite et intellige.... Scito ergo, et animadvertite; ab exitu sermonis, etc.* *Min.* æque patet; nam si initium haberent hebdomadæ ab edicto Danieli incognito, dando primum post Danielis tempora, ut ab Artaxerxe Longimano anno regni ejus septimo, vel vigesimo (cum nesciret de hoc edicto aliquid Daniel, et multo minus sciret, quando dandum esset edictum hoc, a quo usque ad Christum superessent LXX. hebdomadæ), etiam nescivisset, quando esset Messias venturus; sed solum scivisset, exiturum *aliquando* edictum, a quo usque ad Christum fluent nonnisi LXX. hebdomadæ; quod in re plus non erat, quam venturum *aliquando* Messiam; at hoc tam ante revelationem Daniel a pueritia, Judæique omnes noverant;

et quid proinde solatii Danieli attulisset angelus? E contra vero si a Cyro fluere inciperent hebdomadæ, Daniel, desideriorum vir, maximo suo solatio intelligere poterat tempus adventus Messiae; nam ex Isaia noverat Cyrum regnaturum, noverat ex Isaia et Jeremia a Cyro edictum exiturum de restauranda urbe et templo; ergo ab hoc numerando hebdomadas, scire poterat Messiae tempus. Imo ex his

60. *Adde 1º.* quod angelus in errorem potius duxisset Danielelem, quam *docuisset*, si ab alio edicto, præterquam Cyri, hebdomades inciperent; nam cum ex Isaia et Jeremia constaret Danieli, a Cyro exiturum tale edictum, non poterat non judicare hoc esse edictum illud, a quo usque ad Christum fluent LXX. hebdomadæ; quia de alio edicto neque ex propheta aliquo constabat, neque ex sermone angeli; tum quia eo ipso tempore, quo apparebat angelus, Jeremiam Danielolvebat, ut proin oratio angeli non posset non *relative* intelligi *ad exitum sermonis*, quem Daniel legebat in Jeremia; igitur angelus, si aliud edictum intellexisset, de hoc docere debuisset; vel non tam docuisset Danielelem, quam in errorem duxisset.

Adde 2º. cum P. CALINI: Si ab alio edicto quam Cyri, initium hebdomadæ ducerent, sequi hoc ingens absurdum, quod historia sacra, secus ac constanter fecerat alias, per tria et amplius annorum millia in patriarchis, regibus, aliisque eventibus addendo chronologiam, hic in solo Christo neglexisset tempora, etsi ad hunc tota ordinetur sacra historia; et quidem neglexisset tunc, cum vicinior esset Christus, cumque per Gabrielelem Archangelum maxime notare videretur temporum seriem: *animadvertite et intellige... Scito, etc.*

61. *Obj. I.* Edictum, a quo numerandæ sunt hebdomadæ, debet esse tale, ut vi illius facultas data sit, non tantum restaurandi templum; sed etiam urbem, juxta verba angeli: *ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem*: atqui tale non fuit edictum Cyri. *Prob. min.* Nam in edicto, 1. Esdr. 4. non fit mentio de restauranda urbe; sed solum de templo.

R. *N. min.* *Ad prob. R. D.* Nec fit mentio in aliis Scripturæ locis, Is. 44. et 45. Jerem. 30. *N.* in cit. L. Esdræ *subd.* Non fit mentio explicita de urbe, sicut de templo C. implicita et quoad rem N. Sic mentionem implicitam facit Esdras cit. loc. dum inquit: *Ut completeretur verbum Jeremiæ.* Atqui Jeremias non de templo solo, sed de urbe loquitur, et quidem hanc primo loco ponit, nec dicere potuisset Esdras, *ut completeretur*, si Cyrus tantum facultatem dedisset restaurandi templum; sic enim prophetia Jeremiæ verificata fuisset *secundum quid*, non vero *completa*. Unde citati loci Esdræ sensus est: Cyrum præter facultatem restaurandi urbem, dedisse facultatem *etiam* restaurandi templum, ut nimirum *completeretur* verbum Jeremiæ.

62. *Inst. 1.* Nullibi refertur, quando, aut ubi Cyrus dederit facultatem restaurandi urbem ante edictum de restaurando templo.

R. Non inde sequitur: ergo non dedit. Nam Cyrum dedisse facultatem illam, quomodocumque, ubi, quomodocumque dederit, nemo sine gravi injuria utriusque prophetæ Isaie et Jeremiæ facile negaverit. Vel igitur abituris

Judæis cum duce Zorobabele viva voce dedit, vel scripto, quod ab Esdra non refertur.

63. *Inst. 2.* Si Cyrus facultatem dedisset restaurandi urbem, hanc æque expressisset in decreto suo, ac facultatem restaurandi templum; illamque æque parum omisisset exprimere Esdras, quam alteram de templo; ergo, cum nec Cyrus illam expresserit, ut videre est in decreto postea Ecbatanis reperto, 1. Esdr. 6., nec Esdras; signum est, quod Cyrus talem non dederit.

R. 1°. et *retorq.* contra eos, qui hebdomadas ab anno Artaxerxis Longimani septimo ordiuntur. Si Artaxerxes Longimanus, anno regni sui septimo, Esdræ, 1. Esdr. 7., facultatem dedisset restaurandi urbem, hanc æque expressisset, quam cætera, quæ petierat Esdras, quæque ibid. in specie exprimuntur, illamque æque parum omisisset exprimere Esdras, quam cætera, quæ petierat, et obtinuerat; et multo minus omisisset, quia Esdras ipse res illas petierat; ergo, cum nec Artaxerxes illam expresserit in decreto, quod extat 1. Esdr. 7., nec Esdras; signum est, quod Artaxerxes talem non dederit. Unde argumentum hoc magis apposite contra hanc adversariorum classem movetur, quam contra nos, cum illi nec in libris Esdræ, nec alibi in sacra Scriptura tota explicitum habeant fundamentum concessæ a Longimano anno regni sui septimo facultatis restaurandi urbem, secus ac nos, ut ex Isaia et Jeremia citt. patet.

R. 2°. *D. A.* Si par fuisset ratio pro exprimenda explicite facultate urbis, quam templi *C.* vel *T.* ob rationes dandas. Cum par ratio non esset *N.* Cum Cyrus specialiter exprimeret facultatem restaurandi templi, specialis erat ratio, scilicet religio ex parte Cyri, ut se gratum præberet Deo pro obtentis victoriis; accedebat et præceptum Dei. Hanc causam Cyrus statim in edicti sui fronte exprimit, 1. Esdr. 1. v. 2. *Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus Cæli: et ipse præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Jerusalem.* Hinc ad contestandam hanc gratitudinem inquit in edicto, quod suis illam sumptibus exstrui velit: *Sumptus autem de domo regis dabuntur,* 1. Esdr. 6. secus ac pro exstruenda urbe; licet et de hac præceptum extaret apud Isaiam cit. Inde etiam est, quod Esdras expresse referat facultatem de restaurando templo, contentus, si facultatem de restauranda urbe exprimeret quoad rem, quia ita fecerat Cyrus.

Porro cum Cyrus juberet Judæos *ascendere in Jerusalem,* 1. Esdr. 1. v. 3. ædificareque ibi domum Dei, idem quoad rem erat, quam dare facultatem simul restaurandæ urbis; neque enim aut verosimile, aut credibile est, Cyrum voluisse, ut templum hoc, quod ipse parabat religionis et gratitudinis causa, ad quod tam liberaliter sumptus decreverat, vasa aurea et argentea quinque millia quadringenta, 1. Esdr. 1. v. 11. dederat, esset in loco deserto, aut Judæos, quibus totus favebat, pecudum more degere ibi palantes sine civitate; ergo non erat necesse eandem facultatem-explicite ponere.

Neque dicas: ex hoc solum sequi, quod occasione templi dederit quidem facultatem, ut ibi habitent sacerdotes, qui offerant sacrificia, aliique adjuutores; non autem ædificandi *civitatem* cum vallis, muris, politia politica. Nam 1°. non solos sacerdotes, horumque ministros voluit ire in Jerusalem, sed quotquot ex Judæis vellent; *quis est in vobis de universo populo ejus...*

ascendat in Jerusalem, 1. Esdr. 1. v. 3. 2°. De vallis, muris, fossis nihil locutus est angelus Danieli, sed solum de exitu sermonis, ut iterum *ædificetur Jerusalem;* ergo juxta angelum edictum, a quo numerandæ hebdomades, non necessario exigit, ut in ipso exprimat facultas quoad munimenta ejusmodi; sed de his plura inferius. 3°. Politiam habuisse Judæos in Jerusalem, hinc patet, quod Judæi Babylone reduces *Zorobabelem ducem* agnoscerent omnes et sequerentur, 1. Esdr. 1. v. 2. Hunc ceu caput et principem populi ante alios alloquitur Aggæus, c. 1. v. 1. c. 2. v. 3.

64. *Inst. 3.* Cyrus 1. Esdr. 6. v. 3. dans facultatem Judæis ædificandi templum, fabricam ita limitat: *Et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta et latitudinem cubitorum sexaginta: ordines de lapidibus impolitis tres; et sic ordines de lignis novis:* e contra templum a Salomone constructum altum erat cubitis 120. 2. Paral. 3. Unde sic: ratio, cur Cyrus ita limitaret fabricam templi, nec nisi tres ordines ex lapidibus permetteret, erat hæc, ut caveret, ne templum Judæis pro arce servire posset; ergo multo minus facultatem indulsit exstruendi urbem, et quidem cum propugnaculis.

R. 1°. cum P. Calini, hæc in medio edicti: *Et ut ponant fundamenta,* etc. spectare ad instaurationem urbis et mœnium, eo quod dimensio illa in sensu plano et obvio de templo intelligi non possit; cur enim decreto manco præscriberet rex latitudinem, et omitteret longitudinem? igitur intelligenda de mœnibus; cum murus latus et altus 60. cubitos, solidi munimenti sit, quale Judæi desideraverant. Certe dimensio ista in edicto nullo modo convenit cum dimensione illa templi secundi, quam anno vigesimo captivitatis viderat Ezechiel c. 40. et seqq., quamque annunciare jussus erat Judæis ad hos in captivitate solandos. Ezech. 40. v. 4.

R. 2°. Permisso, quod ad templum spectent, *N.* Cyrum ita limitasse fabricam ex allata ratione; nam quis hanc adversariis revelavit? Ex textu verior hæc causa eruitur: quia Cyrus suis sumptibus decreverat instaurari templum; *sumptus autem de domo regis dabuntur,* 1. Esdr. 6. Si vero Cyrus instaurare templum voluisset in altitudine, latitudine, longitudine ac magnificentia prima, qua illud Salomon exstruxerat, sumptus immensos ea fabrica exegisset, vixque totum suffecisset ærarium Cyri.

65. *Inst. 4.* Si Cyrus dedisset facultatem restaurandi urbem; ergo Judæi certe ea usi fuissent: atqui usi non sunt; nullum enim hujus habetur fundamentum; imo contrarium colligitur ex 2. Esdr. 3. ubi recensentur domus primum extractæ post annum Artaxerxis Longimani vigesimum.

R. 1°. Si daremus etiam, Judæos hac facultate continuo usos non fuisse quacumque ex causa, sive quod ex studio religionis magis admoverint manus ad templi fabricam; sive ob defectum sufficientis apparatus pro templo simul et urbe; nihil inde contra nos; quia adhuc verificabitur propositio angeli, qua dixit *ab exitu sermonis,* h. e. decreti, vi cujus liceat restaurare urbem: non vero *ab executione sermonis.* Sed

R. 2°. *N. min. et prob. 1^{am}.* Fundamentum enim habetur partim Aggæi 1. partim 1. Esdr. 4. In priore loco Aggæus increpat Judæos, quod neglecta domo Dei, sibi domos construerent: *Numquid tempus vobis est, ut habitetis*

in domibus laqueatis? Et domus ista deserta? v. 4. Domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque in domum suam. v. 9. Nec dici potest, quod exstruxerint tantum tuguria et casas; per casas enim et tuguria non intelliguntur domus simpliciter tales; multo minus domus laqueatae. In altero loco a v. 8. Praetores trans-Euphrataei apud Persiae regem accusabant Judaeos, quod urbem aedificarent: Notum sit regi, quia Judaei qui ascenderunt a te ad nos, venerunt in Jerusalem civitatem rebellem et pessimam, quam aedificant exstruentes muros ejus, et parietes componentes.

Ad prob. 2^{am}. R. Domus, de quibus cit. loc., ab illis constructae sunt Judaeis, quos Nehemias anno vigesimo Artaxerxis reduxerat; non ab illis, qui jam multo ante, duce Zorobabele, Cyri tempore Jerosolymam redierant, ut constat ex 2. Esdr. 2. et 4.

66. *Inst. 5. Accusatio illa erat mendax et conficta a Judaeorum hostibus; ergo. Prob. A. quia adornata fuit ab his ideo, quod Judaei illos nollent admittere tanquam socios in restaurando templo, ut colligitur ex 1. Esdr. 4. v. 1. et seqq.*

R. N. A. Unde hoc probabunt adversarii, cum nihil de mendacio referat Esdras, ut alias ipsi facile fuisset, et fecisset probabilius? Interim accusationem eam confictam non fuisse, sane evincunt rationes sequentes: 1^a. quia accusatio illa, etsi jam Cyri tempore facta fuisset, 1. Esdr. 4. v. 5. in aula Cyri nunquam locum invenit; sed neque apud Cambysen Cyri filium et successorem effectum habuit, quia nimirum sciebat voluntatem patris sui. 2^a. Si, ex supposito, Judaei non coepissent restaurare urbem cum muris, cui bono aut malo accusationem hanc adornassent? non nocuisset Judaeis, nec profuisset Judaeorum hostibus; facile enim eam explosissent Judaei dicendo, se nequaquam restaurare urbem cum muris. 3^a. Quia, cum eandem accusationem postea detulissent ad Artaxerxem (sic dictum Persis, communi fere apud hos nomine, quod magnum illis bellatorem significat; caeterum idem est cum eo, qui ab Eusebio Smerdes, a Ctesia et aliis Orophastus magnus dicitur, qui se Smerdem esse dixerat Cambysis fratrem) rescripsit rex, quoniam urbs Jerusalem rebellis fuisset; prohiberentur viri isti, ut urbs illa non aedificetur, donec, etc. hoc vero edictum aerem quidem, sed non Judaeos feriisset, si hi urbem non aedificassent. 4^a. Ex modo accusationis; non enim inquirunt, id Judaeos facere sine facultate, uti alias certe dixissent. ut tanto magis reges Judaeis infensos redderent; sed tota ratio accusandi erat, quod urbs illa rebellis exstitisset, et dominata finitimis. Eadem quoque ratio regem movit ad prohibendam interim ejus restorationem, 1. Esdr. 4. v. 12. et 19. 5^a. Quia Judaei, cum hoc ipsis objiceretur, non negabant a se urbem cum muris exstrui, quod alioquin haud dubie ad amoliendam a se rebellionis suspicionem ante omnia fecissent. 6^a. Quia non sola plebs Samaritana et Cuthaea hoc de Judaeis dicebat, sed ministri regii, gubernatores, de quibus praesumi non potest, quod regem maximo suo periculo circumvenire mendacis voluerint.

Inst. 6. Hostes Judaeorum decepti fuerant, erronee putantes, aedificari urbem, cum cernerent fundamenta templi, quia haec valde spatiosa erant.

R. 1°. Secundum templum non adeo spatiosum fuisse, constat ex Judaeorum fletu, 1. Esdr. 3.

R. 2°. Si sola plebs Samaritana et Cuthaea inspexisset fundamenta templi, concedi forte aliquid adversariis posset; verum, qui oculis suis inspexerant, erant gubernatores, sive praetores iique artis periti, qui facile discernabant inter fundamenta urbis et templi; cum longe alta sit structura integrae urbis, et unius templi.

67. *Inst. 7. Viri Jerusalem, 2. Esdr. 1. v. 3. renunciarunt Nehemiae Susis anno vigesimo Artaxerxis Longimani, muros Jerusalem dissipatos esse, et portas combustas; idemque Nehemias ipse testatur, 2. Esdr. 2. v. 13. cum impetrata a rege venia venisset Jerosolymam; ergo Judaei nondum coeperant aedificare urbem; et revera decepti erant Judaeorum hostes visis templi fundamentis.*

R. 1°. D. A. Renunciarunt dissipatos muros de novo a Samaritanis aliisque Judaeorum hostibus; quos scilicet Judaei e captivitate reduces restaurare coeperant C. muros dissipatos a Nabuchodonosore, quando hic expugnata Jerosolyma, et capto Sedecia muros everti jusserat N. Certe anno Artaxerxis vigesimo non audivit murum dissipatum esse et exustas portas a Nabuchodonosore; id enim sciverat pridem. Igitur sermo est de muris dissipatis de novo, quos Judaei restaurare post captivitatem coeperant. Patet inde amplius, quod ad nuncium istud Nehemias perculsus fuerit adeo, ut multis diebus fletet; igitur eo nuncio res nova ei allata fuerit, necesse est; non, quod a pueritia noverat, muros olim a Nabuchodonosore eversos fuisse.

R. 2°. Permisso etiam gratis Ant. N. Cons. Plus enim non sequeretur, quam muros non fuisse reparatos ex integro, nec portas; quo non obstante potuerunt Judaei aedificare velle muros et portas; sed, cum urgerent opus, continuo fuisse impeditos ab hostibus. Sic etiam ipse Nehemias in restauratione murorum adeo resistentes sibi hostes habuit, ut Judaei armati vacare operi deberent, 2. Esdr. 4. v. 13. Et quidem alterutram ex his responsionibus nobiscum amplecti debent, quotquot vel ab anno secundo Darii Hystaspis, vel ab anno septimo Artaxerxis Longimani ordiuntur hebdomadas. Caeterum responsionis postremae fundamentum est, quod supra innuimus; videlicet angelum pro signo initii hebdomadarum posuisse concessionem decreti, vel facultatis restaurandi urbem; non vero perfectam decreti executionem.

Si dicas cum PETAVIO contra resp. ultimam: Angelum posuisse edictum tale, vi cuius statim urbs fuerit restaurata et perfecta: 1. Quia alias nimis cavillatorie locutus fuisset angelus. 2. Quia dixit: et rursum aedificabitur platea et muri in angustia temporum.

R. N. A. et prob.; Nam hoc ipso, quod angelus assignavit decreti concessionem, ab exitu sermonis, jam poterat Daniel numerare hebdomadas.

Ad prob. 2^{am}. R. D. Aedificabitur platea et muri statim ab exitu sermonis N. intra illas 70. hebdomadas, tempore ab angelo non determinato C. Plus ex prophetia inferri nequit, ut legenti patebit. Ex his duabus responsionibus elige quam velis.

68. *Obj. II. EUSEBIUS a Cyro usque ad Alexandrum M. numerat reges Persiae 14., iisque annos tribuit 321.; ergo, si a Cyro ducatur hebdomadarum*

initium, multo ante Christum tempore hebdomadæ jam completæ fuissent. *Prob. Cons.* Nam juxta illos, qui a Cyro ordiuntur hebdomadas, plus multo temporis fuit ab Alexandri M. victoria usque ad Christum, quam a Cyro usque ad Alexandrum; ergo cum jam a Cyro ad Alexandrum M. fluxerint anni 231., et hebdomadæ LXX. faciant annos 490., inque hebdomadis ultimæ dimidio, h. e., anno 486. mortuus sit Christus, necesse est, completas ante fuisse hebdomadas.

R. 1°. Herodotus, Ctesias, Trogus Pompeius, etc. longe pauciores reges numerant, aliqui tantum octo, iisque annos tribuunt longe pauciores.

R. 2°. D. A. Eusebius numerat tot reges erronee C. secus N. Nimirum plures reges intrusit, eorumque auxit annos. Sic intrusit *Artabanum*, *Xerxem II*, *Sogdianum*, *Arsetem*, cum vario annorum errore; nam relati ante auctores aiunt, hos fuisse duntaxat belli duces, nunquam reges. Item sic male divisit *Ochum Mnemonem* cum duplici annorum computo, cum fuerit unus idemque: nam teste Trogo, et Justino L. 10. c. 3. Ocho immediate successit Darius Codomannus. Sic quoque Eusebius *Dario Notho* tribuit annos 19. cum idem Justinus loco cit. et Trogus affirmant, Darium Nothum factum quidem regem, sed vivo adhucdum patre occisum. *Si jam quaeris*, cur horum potius scriptorum moveamur auctoritate, quam Eusebii? R. Quia propius accedunt S. Scripturæ. Vid. n. 58.

69. *Obj. III.* Huic sententiæ repugnat chronologia Olympiadum; ergo. *Prob. A. 1°.* Ut refert Eusebius ex Julio Africano, annus primus Cyri, regni ejus Persici, coincidit cum anno primo Olympiadis 55.; si ergo hebdomades controversas ordiaris a Cyro, baptismus Christi incidet in Olympiadem 177.: atqui juxta communem correspondet Olympiadi 202. 2°. Themistocles Atheniensium dux, teste Thucydide scriptore regibus Persicis cœvo, transiit ad Xerxem, datis ante ad Artaxerxem litteris; hicque transitus juxta Diodorum Siculum contigit Olympiade 77. h. e. anno octogesimo octavo, post annum primum Cyri: atqui in nostra sententia ab anno primo Cyri usque ad annum Artaxerxis Longimani vigesimum longe pauciores, necesse est, sint anni; et quidem a P. Calini tantum 49. numerantur.

R. N. *supp. Ant.* Scilicet posse ex chronologia Olympiadum ante Alexandrum M. peti solidum argumentum; quia ut ex illa probari aliquid posset, deberet nobis constare applicatio eventuum ad Olympiadas, e. g. initium Cyri ut Olympiadibus applicatum, h. e. prius constare deberet, quo anno regnare cœperit Cyrus in Persia, quam dicatur eum hac vel illa Olympiade regnasse. 2°. Ipse Olympiadis primæ character constare deberet: atqui neutrum constat: non 1um., ut patet ex dissensione illa auctorum veterum; qui proinde sicut in numero regum Persiæ, ac in numero annorum, quibus regnarunt singuli, variant; sic consequenter necessario variant in determinando anno Olympiastico, quo quilibet regnavit; et modo augere, modo minuere Olympiades pro majori, vel minori numero regum et annorum, quem sibi scriptor aliquis statuerat, necesse habuit. Non 2um., quia iterum non constat, a quo eventu prima Olympias initium sumpserit. Demus quod, ut vult Scaliger ex Ephoro, prima Olympias initium habuerit post Trojæ excidium annis 405. vel ut alii 406. vel ut Diodorus et Clemens 407.

vel ut Dionysius 408.; etc., quia tamen nihil incertius, quam in quod tempus Trojæ excidium inciderit, sic consequenter nihil recti erui ex Olympiadibus pro eo tempore potest. Imo Varro et Censorinus totum Trojanum bellum inter fabulas numerant poetarum.

Addo palmare exemplum; in quo quilibet videat, quam parum certi quid habeatur ex chronologia Olympiadum. Queritur, quo anno Roma sit condita? Respondet Timæus: 35. annis ante Olympiadem primam, Cinnius anno 4. Olympiadis 12., Polybius et Diodorus anno 2. Olymp. 7., Catullus, Cornelius Nepos, Dionysius Halicarnassensis ejusd. Olymp. anno 1., Livius ejusd. Olymp. anno 4., Varro, Plinius anno 4. Olymp. 6., etc. Et quis jam definit, quo anno Olympiastico regnare cœperit Cyrus in Persia?

Dices: Sed hoc testatur EUSEBIUS ex Julio Africano qui fuit accuratissimus explanator temporum: item, Thucydides adhuc obstat scriptor cœvus regibus Persiæ.

R. 1°. Si ita moveantur fide et auctoritate Eusebii citantis Julium Africanum (nam ipsa Julii Africani scripta non extant; sed id unice ab Eusebii citantis auctoritate didicerunt adversarii) cur ergo cum eodem Eusebio consequenter hebdomadas non finiunt in Joanne Machabæo?

R. 2°. Si etiam Julius Africanus ita scripsisset, ut refertur ab Eusebio, nihil officit; scripsit enim post Christi tempora, proin majorem hac in re auctoritatem non obtinet, quam prisci illi scriptores, quos sequi necesse habuit, et quia ex discordibus illis scriptoribus de regibus Persiæ eos delegisse videtur, qui hos numero et annis multiplicant, addendo pro se annos Olympiasticos, annum primum Cyri Olympiadi 55. affixit. Quoad Thucydidem: ille quidem transitum refert Themistoclis, sed sine anno Olympiastico, quem primum Diodorus Siculus multis seculis posterior addidit, prout hoc chronologiæ suæ, cui repugnant alii, videbatur congruere.

Nimirum sicut chronographi nostri, stabilito primum Christi anno natali, tanquam cardine omnis systematis chronologici, sacræ historiæ eventus affigunt 194. Olympiadibus, et has eventibus retrogrado computo; sic et scriptores illi fecerunt, posito sui chronologici systematis fundamento, ascendendo per Olympiades usque ad Olympiadem primam, alligando eventibus Olympiades, et Olympiadibus eventus.

70. Hinc facile perspicitur, 1°. nimis incertum esse et lubricum fundamentum, quod pro explicandis LXX. hebdomadis ex Olympiadibus repetunt adversarii. 2°. Æque parum tutum haberi vestigium in auctoritate profana scriptorum veterum, quod et P. SCHWARTZ Coll. Hist. part. 1. q. 21. in fine, se propria testatur hausisse experientia, cum celebriores chronologos ipse evolvisset, ex veterum historicorum testimoniis, temporum characteribus discordantibus, tam sibi oppositis, tam sæpe falsis, tam sæpe nimium dubiis ac incertis determinantes monarchiæ Persicæ chronotaxin. 3°. Proin priorem hebdomadarum partem non posse aut planius, aut contra Judeum efficacius determinari, quam ex Scriptura sacra, ut supra diximus; quod sola hæc nostra sententia præ cæteris singulare habet, utpote Scripturæ divinæ satis concordans, quod elogium eidem præ aliis tribuit P. SCHWARTZ cit. ut eidem subscripsisset, nisi sola eum novitas detinuisset. Quanquam

non adeo nova dici possit, cum ea plures ante tenuisse referat CORNEL. A LAPIDE hic, inter quos ipse CLEM. ALEXANDRIN.

Ut vero dicta hactenus melius intelligantur, brevem hebdomadarum distributionem subjicimus.

HEBDOMADARUM DANIELIS CHRONOLOGICA DISTRIBUTIO.

Ab anno primo Cyri, quo Judæi ex captivitate Babylonica reversi, usque ad annum vigesimum Artaxerxis II. sive Longimani.	An. 49.
Inde ad initium regni Alexandri M. in Græcia.	68.
Hinc ad mortem Darii Codomanni, regis illius opulenti, Dan. 10. ab Alexandro devicti.	6.
A morte Darii ad mortem Alexandri M.	6.
Quia 1. Mach. 1. v. 8. dicitur: et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est; h. e. annis sex in Macedonia, juxta illud 1. Mach. 1. ubi dicitur, post sex annos egressus de terra Cethim, i. e. Macedonia, teste Epiphonio hæc. 30. et percussisse Darium: deinde sex annis in Asia.	
A morte Alexandri M. ad initium æræ Græcæ, sive Seleucidarum. 12.	
Exinde ad mortem Simonis Machabæi in Doch occisi, juxta 1. Mach. ult. v. 14. 15. et 16.	178.
Hic finitur Historia sacra.	
A morte Simonis ad Christum natum.	134.
A nativitate Christi ad ejus mortem, quæ contigit anno ætatis ejus trigesimo quarto inchoato, proinde anni, sed non completi.	34.

Summa 487.

Quod est dimidium hebdomadæ ultimæ. Proinde mors Christi in hac sententia incidit in annum Olympiadicum 808., h. e. annum quartum Olympiadis 202. Nativitas vero in 776. h. e., annum quartum Olympiadis 194., ut vult sententia communis.

ARTICULUS III.

IDEM MESSIÆ ADVENTUS EX EVERSIONE TEMPLI SECUNDI AMPLIUS JUDÆIS OSTENDITUR, ARGUMENTO PETITO EX AGGÆO ET MALACHIA PROPHEtis.

Cum visa templi secundi, quod duce Zorobabele, et Jesu Josedechi filio, soluta a Cyro captivitate Babylonica, restaurare cœperant Judæi, 1. Esdr. 3. angustia et paupertate, flerent Judæorum seniores, qui templi primi Salomonici magnificentiam et opulentiam viderant; Deus solaturus populum, et incitaturus, ut inceptæ fabricæ insistat, per Aggæum prænunciat prærogativas templi secundi præ primo, quod ad secundum templum Messias ipse venturus esset, his Aggæi cap. 2. verbis: *Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? et quid vos videtis hanc nunc? Numquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare Zorobabel: confortare Jesu filii Josedec, Sacerdos magne, et confortare*

omnis populus terræ... Quia hæc dicit Dominus exercituum: adhuc unum modicum est, et ego commovebo cælum et terram, et mare et aridam. Et movebo omnes gentes: et veniet desideratus cunctis gentibus: et implebo domum istam gloria... Magna erit gloria domus istius novissimæ plus quam primæ: ... et in loco isto dabo pacem.

Malachiæ vero prophetarum ultimi c. 3. *Ecce ego, inquit Dominus, mitto angelum meum, et præparabit viam ante faciem meam, et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos queritis; et angelus testamenti, quem vos vultis.*

71. Dico. Ex utroque vaticinio Messiam pridem advenisse evidenter evincitur.

Prob. Vi utriusque vaticinii Messias ad templum secundum venire debuit; ergo stante adhuc templo secundo. Subs. Atqui templum secundum pridem a Tito, sub Vespasiano Augusto, funditus eversum est; ergo etiam pridem et ante factam a Tito eversionem Messias advenit.

Prob. Ant. quoad 1^{am}. Qui in templum venturus hic prænunciatur, Messias est; quia solus Messias dici proprie potest *desideratus cunctis gentibus*; sicque vocatur Gen. 49. v. 10. Nec obstat, quod paulo aliter legatur in hebraico, et apud LXX.; in hebraico: *venient desiderium cunctæ gentes*; apud LXX. *venient electa omnium gentium*; non enim lectiones illæ differunt a Vulgata latina quoad sensum; nam in hebraico in verbo *bau* est enallage numeri, hebræis perquam familiaris; dum verbum duobus additum substantivis, quorum unum regitur ab altero, ut fit in allato vaticinii textu, convenit cum posteriore: exempla habes Gen. 4. v. 10. *Vox sanguinum fratris tui clamant ad me.* Job. 15. v. 20., etc. Sicque in hebraico sensus est: *veniet desiderium cunctarum gentium, quod idem est, ac si diceres: veniet desideratus cunctis gentibus.* Apud LXX. vero *τὸ electa* idem est, ac desideria; recte autem Messias sic dicitur *gentium desideria*, quia hic completurus erat earum desideria. Deinde solus Messias perfecte promissam illam *pacem*, scilicet Deum inter et homines dare poterat. Item ab illo solo major templi secundi gloria desumi potuit, cum quoad cætera templo Salomonico esset longe inferius. Demum quem Judæi antonomastice *queriebant, volebant*, solus Messias fuit.

Prob. Ant. quoad 2^{am}. scilicet Messiam venturum prædici ad templum secundum. Nam 1°. hoc patet ex particula demonstrativa *istam*; implebo domum istam gloria; et ne esset ulla aliter interpretandi libertas, in hebraico energice ponitur, *hanc istam*. 2°. De illo templo hic sermo est, quod respectu primi Salomonici multo erat vilis et angustius, ut flerent etiam Judæorum seniores, 1. Esdr. 3.; ad quorum proinde erigendos animos Aggæus a Deo missus; sed templum hoc erat templum secundum post captivitatem Babylonicam sub duce Zorobabele restaurari cœptum. 3°. Quia Aggæus quidem ait, hæc a se prædicta post *modicum* eventura: *adhuc unum modicum, etc.* Malachias vero *statim* venturum: *et statim veniet*; si autem de templo alio, post secundi destructionem futuro, sermo esset, falso uterque locutus fuisset, cum jam ultra 17. secula destructum sit templum secundum, quin spes ulla affulgeat a longe, excitandi templi tertii; imo hoc nunquam futurum sit juxta Dan. 9. *Usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.* Hinc corrui Abarbanellæ Judæi recentioris interpretatio, vaticinium allatum de templo tertio explicare conantis.